

20^e eeuw

UITGAANDE VAN DE VEREENIGING
"T KANTKLOSKE".

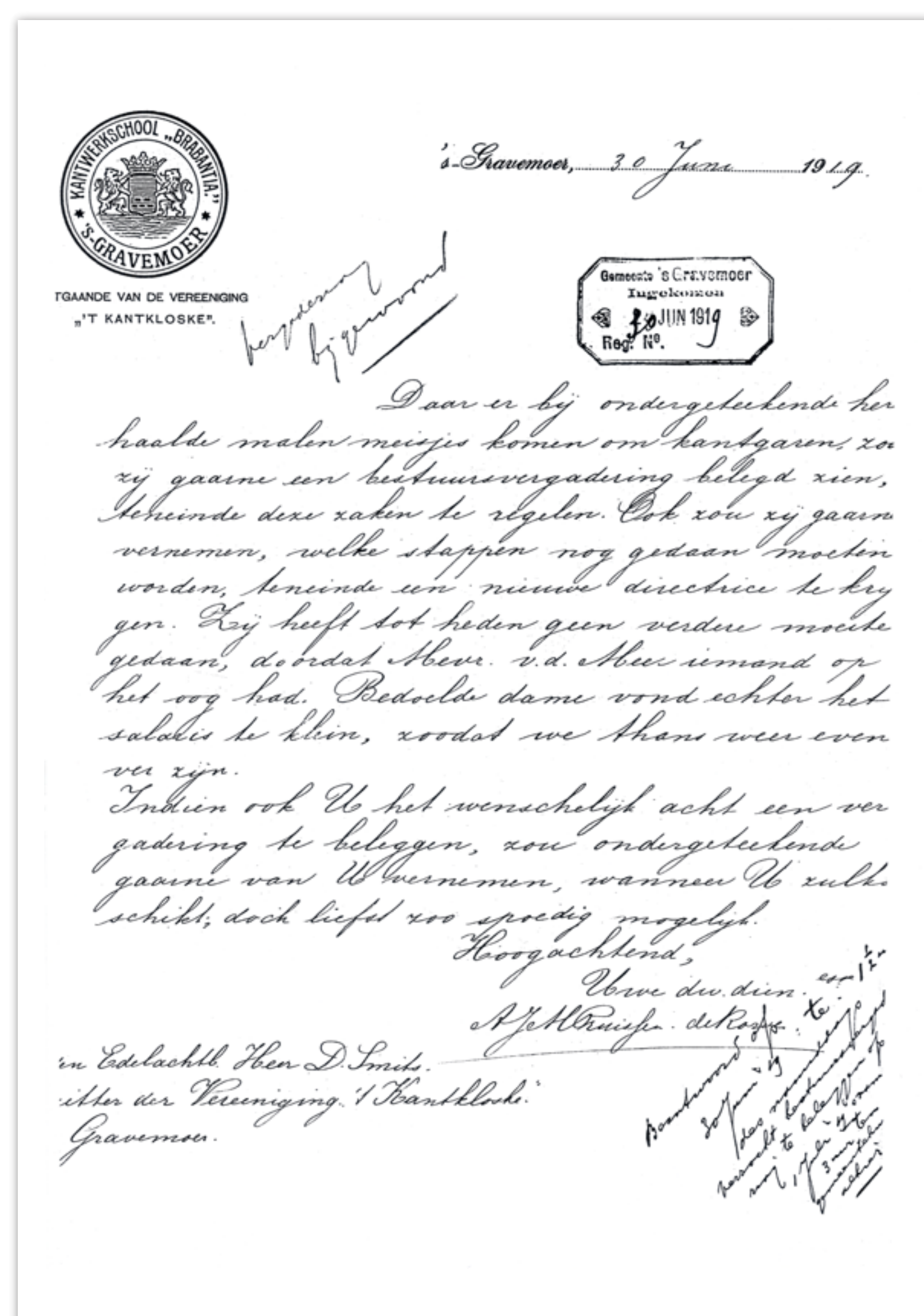
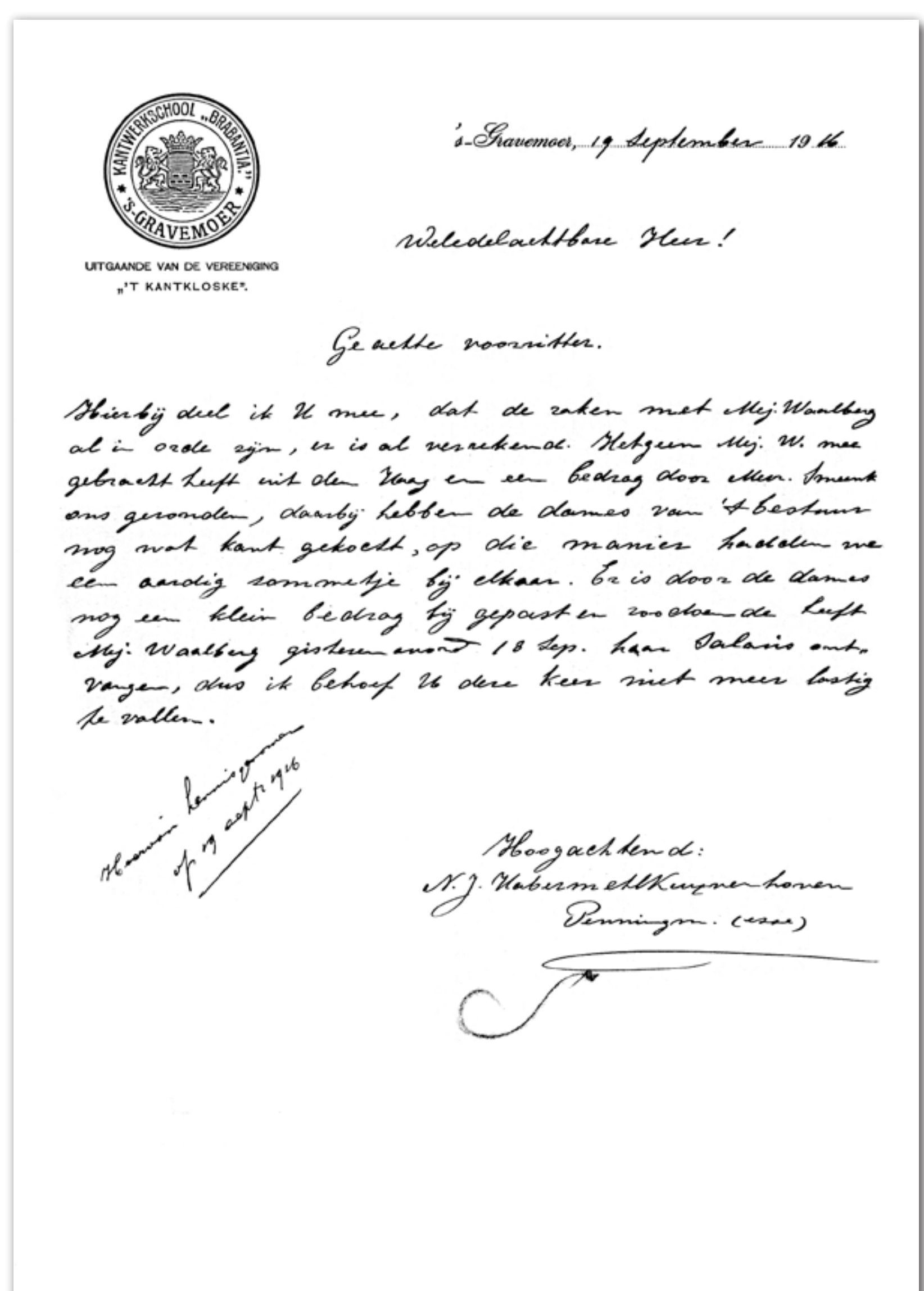
De Kantwerkschool te 's-Gravenmoer.
De les onder leiding van mejuffrouw Waalberg.

Meijuffrouw Waalberg

In 1916 krijgt de school de naam 'Brabantia'. Meijuffrouw Waalberg wordt de nieuwe directrice. Het heeft het bestuur veel moeite gekost om het geld voor haar salaris bijeen te sprokkelen. Meijuffrouw Waalberg geeft les in torchon, cluny en duchesse. Ook wordt er geleerd om zelf ontwerpen te maken.

In 1919 verlaat mejuffrouw Waalberg 's-Gravenmoer. Het is onduidelijk of het bestuur een opvolger heeft gevonden. Kort daarna is de school naar alle waarschijnlijkheid gesloten.

Fragmenten uit dagboek van mejuffrouw Waalberg

9 oct. Een schrijpen van de linnen fabriek van Dessel te Grimbergen die me verzocht prijsopgaaf te doen van een mooie entredoux. Ik gaf 1/10 p. meter op en kreeg de prettige liding terug dat als m'n staal dat ik zelf ga werken, valde er een bestelling van 50 meter zal volgen.
no. 2. bezoek op school van 4 dames uit Breda, die besloten alle vier les van me te nemen, te beginnen a.s. zaterdag
21 oct. 2 kleedjes verlost en 2 zakd. deze week.

7 nov 1917 In de verhuis-soes van Wille Louise. Op 11.11.17 zijn wij 1 oct. bij Meus. Een perk gekopen en hebben in die drukke walgige familiekring heel wat gezellige uurtjes doorgebracht.
15 januari 1918
Op school heb ik het steeds oer drut, nieuwe bestelling van S. v. R. voor 24 sloopen. Nieuwe leerlingen er bij, die verschaffen me veel werk.

EEN NIEUWE KANTWERKSCHOOL IN NEDERLAND.

Ik ont ge 't mooie lied van Emiel Hullebroek: Voor 't kantkussen:
Lingjes, hojjes, lojjes,
Vliegje oven de klojjes,
Van den éénen kant,
Naar den andren kant,
Vrouwken komen vragen:
Wie zal dat kantsje dragen?
Het liefste kind, het Koningskind,
Het liefste kind van 't land."
Of dat andere, evenzerz nabesond het vliegende kantslojjes, n.l. het "Spelwerkverleijer":
"Het zometje rijst,
Het klojje slaat vijf,
Daar binnen, wat gaat er zoo snel?
De boogjes, die vingen getwind door elkaar,
De vingeren, die spinnen een weestel zoo klaar,
En over 't allen
Gletten, kletten de boogjes dooren.
En 't gaat er zoo greilig en vreuwig
En 't slaakt er zoo luttel en leuwig:
De kantsjes uit Vlaandren men koopt ze alom!
Van wip-pe-de wip-pe-de boom!"
Want Vlaanderen, dat is vanouds het land, waar de kantwerkers wonen en de kant gemaakt wordt.
Omtrent de uivending der geloopte kant werkt men in het onzekere. Sommigen houden 't er voor, dat het kantwerken in 't midden der 19^e eeuw is uitgevonden in Duitschland, en wel door een zekere Barbara, huisvrouw van Christoph Ullmann te St. Annaberg.
Andren denken, dat het kantklossen van Nederlandschen of Schotischen oorsprong is.
Een goede eeuw geleden hielden zich in 't Ertragebiete omtrent 2000 menschen bezig met het kantwerken.
Ondertuschen is het de Belgische kant, die den grootsten roem verkoren heeft. Brunsische, Mechtische kantes, wie onder de lezessen, die er nooit van hoorde spreken, al zijn de echte kantes voor de meeste beuren onbekend!
"De kantes van Vlaandren, men koopt ze alom."
Toch wordt ook in ons eigen land het kantmaken drukker beoefend, dan men ons 't algemeen denkt. Maar men moet hiervoor zijn in 't Zuiden, in de provincie, die 't meeste overeenstemt met Brabant, al het Noord-Brabant.
In het plaatsje 's-Gravenmoer (in dezen tijd zeer goed bekend bij die predikanten, die voor onze millien in de grensplaatsen gaan optreden) was het kantklossen van oudster een druk beoefende industrie, die aan veel huismoeders en meisjes bijverdiende bezorgde. Het was de echte Brabantsche, z.g.n. pientekant, die er verwaardigd werd.
Doch, zoals het helaas met verekcheden huisindustrieën het geval is, zoo ging het ook hier: de verpoeding was te gering in verhouding tot het werk.
En het looveswoord van onzen tijd: "organisatie," moest ook hier verbetering brengen.
Het bestuur der vereeniging "t Kantkloske" slagde er in, een kantwerkschool op te richten.
Wel moest deze, om financieel redenen (wie kent dit niet van onze eigene, bijzondere scholen) op eenigens primitieve wijze worden ingericht, maar het doel kon er niettemin door worden bereikt, want men begreep: als we strijden willeen voor goede arbeidsvoorwaarden moeten,

we er in de allerbeste plaats voor zorgen, dat er goed werk geteerd wordt.
Onder leiding van de directrice, Mej. M. Th. E. Waalberg, kunnen er nu bekwaame kantwerkers gevormd worden, hoewel ook deze het kantwerken en 'tgeen er mee verded wordt, nog als bijverdiende zullen moeten beschouwen. Als "speldje" in den letterlijken zin van 't woord dus.
Toch streeft de vereeniging of vooral naar, deze mooie, artistieke bijverdiende een meer loonende arbeid te maken.
Op haar leerprogramma komen de volgende kantsloopen voor: Torchon en Cluny-Duchesse. Voordr op deze laatste mooiste kantsloof wil ze zich toeleggen.
Het schoonege kan voor de vrouwelijke bevolking moeilijk een reden zijn, om zich niet voor 't ontvangen van les aan te melden. Het bedragt n.l. voor leerlingen boven de dertien jaar f 12.— per jaar. Alle onkosten zijn dan voor rekening der school.
Ook worden cursus-lessen gegeven aan dames, a f 1.50 per twee lesuren of privaatleszen a f 2.— per twee uur. Deze laatste worden op school of aan huis gegeven, naar verkiezing.
Dat het bestuur geen aeturgang wensch, blijft ook wel hieruit, dat de leerlingen tevens les krijgen in het teekenen en ontwerpen van de patronen voor genoemde kantsloopen.
En nu 't alzet-gebed van deze school, die op 15 Mei 1916 werd geopend en op 't oogenblik zestien leerlingen telt. De lidomsantandigheden brengen mee, dat dit vroezerst in ons eigen land moet genoemd worden.
Alle bestellingen, zoowel van winkeliers als van particulieren, zijn dus zeer welkom.
Hier is dus iets voor onze geringdoenden, die enthousiast meewerken aan een Nederlandsche winkelweerd.
En voor de meezeggoeden onder onze lezessen, die er voor vinden een Nederlandsche industrie te stunen. Wil men eerst niet het vervaardigen en 't vervaardigde kennen, belangstellende bezoekers zijn steeds welkom.
"Wie zal dat kantsje dragen?" vragen de kantwerkers in 't Vlaanderen.
Mitsdien wordt ook haar wel eens geantwoord: "Het liefste kind, het Koningskind. Het liefste kind van 't land."
Onze geleerdebedde. Voortit toont het immer tekenen, dat ze den Nederlandschen onderrenninggeest weet te waarderen en waar 't noodig is, gaarne door nimen inloopen steun wil verlenen.
En, ondanks dat de lidomsantandigheden, zijn er nog wel velen, die niet behoven te volstaan met een kantsje van een paar cent de el aan haar lijfpede. 't Gaat hier ook wel mee, zeer zeker, maar als 't niet noodig is, mag 't ook anders, zonder dat aan vrouwelijke lijdheid behoeft te worden gedacht. En vooral, wanneer men er zulk een sympathie streeven als dat van de vereeniging "t Kantkloske" door steunen kan.
We vinden het toch zeker beter, dat onze meisjes, dat ook onze vrouwen, die 't noodig hebben en wier gezin het toelaat, inlicht door een zoo bij uitstek vrouwelijken arbeid er iets bij te verdienen, dan dat ze dadelijk de hand ophouden om onderrenning? Of dat ze zich aanmelden voor meer manlijken arbeid, en daardoor misschien een aantal mannen verlokken maken, opdat vrouwelijke arbeidskrachten meestal goedlooper zijn?
Voor de meeste Nederlandsche kantwerkschool hopen we dan ook van harte, dat het spoedig moge werken.
"De kantes van 's-Gravenmoer, men koopt ze alom!"
Van wip-pe-de, wip-pe-de boom!"
J. M. WESTERHOF-WERTZ.

De Kantwerkschool te 's-Gravenmoer.
Hauke maakt voor moeders verjaardag een mooie nieuwe kap.

